

MIOARA TURCU, „*Geto-dacii din Cîmpia Munteniei*“, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979, 240 p. (text + 33 de figuri) și 43 de planșe

După cum era și de așteptat, sărbătorirea a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent, este marcată și de apariția a numeroase lucrări, consacrate cunoașterii istoriei și civilizației geto-dacilor.

Între noile apariții editoriale, se înscrie și lucrarea „*Geto-dacii din Cîmpia Munteniei*“, de Mioara Turcu, apărută în Editura științifică și enciclopedică, București, 1979 (240 p. text și 33 figuri + 43 de planșe ; rezumat în limba franceză și indice de nume).

Prezentată ca teză de doctorat, în forma în care a fost tipărită, lucrarea este structurată în șase capitole, precedate de o prefață și o introducere și urmate de „Concluzii“, explicațiile figurilor și ale planșelor, lista abrevierilor ; rezumat și explicarea ilustrației în limba franceză, precum și indice de nume.

Încă din prefață, autoarea precizează că „*lucrarea reprezintă o sinteză menită să illustreze viața materială și spirituală, complexă, a geto-dacilor, locuitori ai Cîmpiei Munteniei, din perioada de început a celei de-a doua epoci a fierului pînă în secolul I e.n.*“ (p. 7).

Pe bună dreptate, în *Introducere*, se evidențiază că istoria și cultura geto-dacilor din Cîmpia Munteniei, a reținut atenția unor cercetători încă din secolul trecut, subliniindu-se importanța lucrării lui Gr. Tocilescu, *Dacia înainte de romani*, (București, 1890). În cercetarea istoriei și civilizației geto-dacilor, un adevărat salt calitativ s-a produs în veacul în care trăim. Reliefînd interesul manifestat în acest sens de marele savant Vasile Pârvan, concretizat între altele în numeroase pagini memorabile din monumentala sa operă, *Getica. O protoistorie a Daciei* (București, 1926), autoarea arată că pe drumul inaugurat de părintele arheologiei românești, în ultimele decenii, au adus importante contribuții la cunoaș-

terea civilizației geto-dacilor din Cîmpia Munteniei Radu Vulpe, Ion Nestor, Gh. Ștefan, Dinu V. Rosetti, Dumitru Berciu și numeroșii elevi ai acestora.

Lucrarea „*Geto-dacii din Cîmpia Munteniei*“, rod al unei îndelungate activități de investigație științifică, este o reușită sinteză a tuturor cercetărilor arheologice efectuate pînă în prezent, cercetări la care în ultimii ani, autoarea și-a adus o însemnată contribuție.

În capitolul I „*Cadrul geografic*“ (p. 14-18) se face o succintă prezentare fizico-geografică a Cîmpiei Munteniei, însoțită de o sugestivă hartă, în care sînt delimitate subunitățile geografice ale regiunii studiate, subliniindu-se în final, că în ansamblul său, acest teritoriu a oferit condiții de viață dintre cele mai bune comunităților omenești, de-a lungul mileniilor.

În capitolul II „*Izvoare scrise despre geto-daci*“ (p. 19-29), sînt prezentate și rediscutate, informațiile scrise privind lumea geto-dacică, începînd cu izvoarele din sec. VI î.e.n. pînă la cele care se referă la unele evenimente de la începutul sec. I e.n.

În capitolul III „*Originea și dezvoltarea culturii geto-dacilor din Cîmpia Munteniei*“ (p. 30-39), pe baza ultimelor rezultate ale cercetării istorico-arheologice, autoarea prezintă succint problematica originii și evoluției culturii geto-dacilor din Cîmpia Munteniei în special și din întreg teritoriul României în general, subliniind că „*factorul hotărîtor în formarea civilizației Latène de la noi a fost cel local, hallstattian tîrziu și final*“ (p. 38) și că „*dintre factorii externi interveniți — în diferite etape și cu efecte deosebite — în procesul genetic al civilizației geto-dace fac parte cel grec, scitic, tracic, celtic*“ (p. 39). Nu lipsite de importanță au fost și influențele factorului iliric și roman.

Capitolul al IV-lea al lucrării „*Repertoriul și răspîndirea așezărilor geto-dace din Cîmpia Munteniei*“ (p. 40-47), consemnează alfabetic 213 localități în care s-au aflat dovezi de civilizație geto-dace (sec. V. î.e.n. — sec. I e.n.). O hartă pe care sînt înscrise așezările geto-dace din Cîmpia Munteniei, precum și o schiță a orașului București, cuprinzînd așezările geto-dace, întregesc acest capitol, bogat în informații. În finalul capitolului, autoarea face unele considerații privind gruparea așezărilor geto-dace din Cîmpia Munteniei, evidențiind constatarea că „*aria de răspîndire intensă a geto-dacilor a fost, îndeosebi, valea Dunării*“ (p. 74).

Cel mai intens capitol al lucrării, este al V-lea, intitulat „*Cultura materială*“, (p. 75-165), în care sînt analizate pe rînd: tipurile de așezări și locuințe ; uneltele de producție ; obiectele de uz casnic ; accesoriile și armele ; ceramica ; obiectele de podoabă și piesele vestimentare ; circulația monetară.

Pe baza observațiilor din teren, se propune o clasificare a așezărilor din Cîmpia Munteniei, în cinci grupe (p. 81). Reluînd o idee a prof. Radu Vulpe, autoarea afirmă categoric că „*toate așezările din Cîmpia Munteniei își încetează deodată existența, datorită expediției lui Sextus Aelius Catus (anul 6 e.n.), care a strămutat dincolo de Istru 50.000 geți,*

creînd astfel o zonă „nelocuită” pe malul stîng al Dunării de jos” (p. 81). Afirmatia nu se pare prea categorică și greu de acceptat în totalitate, cu atît mai mult, cu cît chiar autoarea menționează cîteva rînduri mai jos că „este cu totul imposibil să ne închipuim că romanii au transferat întreaga populație”, (p. 81), la care noi adăugăm observația că marea majoritate a așezărilor — mai ales din categoria celor mai modeste în care au putut trăi în continuare unele mici grupuri de geto-daci — nu au fost cercetate integral, pînă a se dovedi arheologic data la care viața în cadrul acestor așezări a încetat definitiv.

Observații judicioase se fac în legătură cu tipurile de locuințe și anexele gospodărești, precum și cu privire la procurarea și prelucrarea minereului de fier, diferitele unelte și obiecte de uz casnic, acestorii de harnașament, piese de armură și arme. Cu mare atenție este analizată și prezentată ceramica, categorie de material arheologic deosebit de importantă pentru cunoașterea evoluției și conținutului civilizației geto-dace. Pentru evoluția ceramicii din Cîmpia Munteniei, autoarea propune următoarele etape cronologice : secolele V-IV î.e.n. ; secolele IV-III î.e.n. ; secolele III-II î.e.n. și secolele II-I î.e.n. (p. 107). Fără a intra în detalii, considerăm că ultima etapă ar trebui datată în sec. I î.e.n. — sec. I e.n., dacă avem în vedere trăsăturile caracteristice esențiale ale ceramicii din această etapă, așa cum se evidențiază aceasta, pe baza luării în considerație a numeroase atribute intrinseci, cum ar fi : tehnica și materialul din care sînt confecționate vasele, forma, mărimea, motivele ornamentale etc.

Date interesante sînt înregistrate și cu privire la obiectele de podoabă și piesele vestimentare, cu deosebire asupra obiectelor din argint și bronz. Dintre obiectele de podoabă, sînt analizate diferitele categorii de fibule, coliere, lanțuri, perle și pandantive, catarama, paftale, etc.

Pe baza analizei diferitelor tipuri de obiecte de podoabă și piese vestimentare, autoarea conchide că „arta geto-dacică a fost o artă unitară, complexă și originală, atît din punct de vedere al formelor și decorului cît și din privința materialelor folosite : argint, bronz, fier, dar nelipsind nici aurul” (p. 158).

Observații pertinente sînt însumate și în paragraful privind „Circulația monetară” în Cîmpia Munteniei, cu unele considerații generale asupra întregului spațiu locuit de lumea geto-dacică.

În capitolul VI „Credințe religioase. Rituri și ritualuri de înmormîntare” (p. 166-188) se fac interesante considerații cu privire la religia geto-dacilor, la unele construcții de cult, precum și în legătură cu unele credințe legate de magie și de superstiții, sau cu privire la ritul și ritualurile de înmormîntare. Acest capitol se încheie cu un repertoriu cuprinzînd cele 29 de puncte din Cîmpia Munteniei, în care au fost identificate necropole sau morminte izolate geto-dace, subliniindu-se că în majoritatea cazurilor este vorba de necropolele de incinerare, mult mai rare sînt necropolele de înhumare sau înmormîntările în tumuli. Ca o excepție, deosebit de interesantă, care se cuvenea mai mult comentată,

este cazul necropolei de la Andolina, în care, din patru morminte datate în secolele III—II î.e.n., două sînt de înhumare și două de incinerare.

Analiza diferitelor aspecte ale culturii materiale și spirituale a geto-dacilor, permite autoarei ca la „Concluzii” (p. 189-192) să evidențieze cîteva idei care întregesc ansamblul cunoștințelor noastre privind lumea și civilizația geto-dacilor din epoca secolelor V î.e.n. — sec. I e.n.

Prezentînd etapele formării și înfloririi civilizației geto-dacice din Cîmpia Munteniei, legăturile cu civilizația romană și greacă, lucrarea la care ne referim evidențiază că în esența sa, lumea și cultura geto-dacilor din Cîmpia Munteniei, este o parte integrantă a lumii geto-dacice din spațiul carpato-dunăreano-pontic, expresie a unității lumii și civilizației materiale și spirituale din vremea făuririi primului stat dac centralizat și independent sub conducerea marelui Burebista.

Pe acest fond unitar al civilizației geto-dacice, din întreg spațiul carpato-dunăreano-pontic, se va grea puternic influența romană, în condițiile în care o mare parte a spațiului geto-dac va intra efectiv sub stăpînirea romană. Din această simbioză, în condiții concret-istorice specifice, se va naște poporul român, urmaș „al celor mai drepti și mai viteji dintre traci”, precum și „al mîndrilor romani”.

Lucrarea se încheie cu explicațiile figurilor și ale planșelor, un concis rezumat în limba franceză și explicațiile ilustrației în aceeași limbă, un binevenit indice și o bogată ilustrație, constînd din 53 de planșe care adăugate celor 33 de figuri incluse în text, formează un suport documentar de mare valoare al lucrării prezentate.

În ansamblul său, lucrarea „*Geto-dacii din Cîmpia Munteniei*”, susceptibilă de unele îmbunătățiri la o eventuală nouă ediție, constituie o reușită a istoriografiei românești prilejuită de sărbătorirea a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent, pentru care autoarei și nu mai puțin editorului, li se cuvine întreaga noastră stimă.

IOAN MITREA